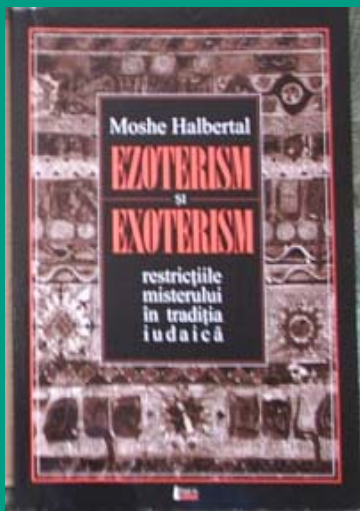

Moshe Halbertal, Ezoterism și exoterism. Restricțiile misterului în tradiția iudaică

Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2004, traducere din limba engleză de Roxana Havrici

Halbertal vizează prin această lucrare analiza diverselor poziții ale teoriilor ezoterice evreiești. Pentru aceasta atenția sa a fost îndreptată asupra secolelor XII și XIII, pe care le consideră perioada specifică ezoterismului și dezvăluirii lui.

Moshe Halbertal consideră că răspândirea setului de învățături care constituie cunoașterea ezoterică a fost restricționată. Datorită acestei restricționări s-au dezvoltat strategii de codificare, limbaj dual și scriere, precum și o rețea de tehnici exegetice unice.

Domeniul magicului, de exemplu, este ezoteric datorită faptului că există pericolul ca puterile creatoare să fie transmise celor care nu le merită. Dar domeniul ezotericului apare ca unul închis și nu poate fi efectiv controlat. Ezoterismul, spune Halbertal, depinde de relația dintre onoare și

tăinuire, mai degrabă decât de cea dintre dezvăluire și eroare.

Ezotericul nu reprezintă un set de cunoștințe care nu pot fi răspândite, ci mai degrabă, vizează întruchiparea unui tărâm pe care omul nu-l poate vedea, în realitate sau imaginație, este domeniul ascuns în sensul literal al cuvântului.

Ascensiunea mistică și magia sunt strâns legate una de cealaltă, iar în literatura Hekhalot, de exemplu, fiecare reflectă o manieră diferită de abordare a ezoterismului. Magia apare ca o formă de putere ce nu poate fi încredințată unei persoane nevirtuoase. Este motivul pentru care calea de transmitere este cea ezoterică. Halbertal afirmă că în acest tip de ezoterism se vizează stabilirea unei relații cu puterea.

Este scos în evidență faptul că din sursele timpurii ale ezoterismului se conturează două accepțiuni, o dată unde se accentuează legătura dintre sublim și ezoterism și probează granița dintre viziune și pângărire, dar, pe de altă parte, se referă și la cunoașterea magică, acolo unde ezoterismul este văzut ca un mijloc de reglementare a puterii. Halbertal consideră că o criză istorică puternică ce ar amenința însăși existența cercului ezotericilor a dus la decizia de răspândire a secretului, iar o posibilă consecință ar fi încredințarea tradițiilor orale – scrisului. După cum a fost cazul lui R. Eleazar din Worms, “teama” de a nu se pierde misterul ca urmare a închiderii canalului de comunicare, cunoașterea era dusă mai departe prin întreruperea lanțului transmisiei orale, diminuarea numărului de studenți, iar secretele au fost dedicate scrisului.

ABOUT THE AUTHOR:

Ph.D. candidate, Faculty of European Studies, Babes-Bolyai University, Cluj, Romania. E-mail: pmmoldovan@yahoo.com

KEY WORDS:

concealment, revelation, esotericism, Moshe Halbertal, magic.

Halbertal afirmă că secolele XII și XIII, prin scrierile lui Abraham Ibn Ezra, Maimonide sau Nahmanide reflectă acele mișcări de esență care s-au produs în iudaismul medieval, comentarii ezoterice ale nivelului ascuns al canonului iudaic.

Prin analiza lui Ibn Ezra, se scoate în evidență că ezotericul devine un nivel semantic care transformă structura de bază a textului într-una cu sens dublu – și se dovedește a fi acel nivel semantic care va influența întreaga arie religioasă. Evul Mediu, se constată, este cel în care ezoterismul a înglobat astrologia, ermetismul, aristotelismul, neoplatonismul, și gnosticismul, curente care au avut locul lor în gândirea iudaică. A fost mediatorul dintre tradiția iudaică, particularizată, și celelalte, chiar a permis încorporarea diferitelor tipuri de doctrinare în tradiția iudaică. Astfel, în dinamica sa, ezoterismul s-a transformat într-un instrument care

permite receptarea și transformarea ideilor într-o componentă a tradiției. Într-o realitate de o comunicare interculturală largă, misterul se prezintă cu o funcție dublă: pe de o parte, facilitează integrarea într-un mecanism amplu, iar pe de altă parte, creează posibilitatea conștientizării separării și izolării.

Pe bună dreptate Halbertal evidențiază faptul că studiul Cabalei nu este un tip de proces de transmitere exclusivă a cunoașterii pecetluite, nerelevante, ci este de fapt un proces de descoperire, sau mai precis de re-descoperire, și inovare. Misterul permite absorbția și integrarea de noi elemente, deoarece existența sa extinde spre infinit disponibilitatea textelor de a-și apropria înțelesuri noi. Asta pentru că, spune Halbertal, ezotericul oscilează între “tăinuire” și “revelare”.